

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МІСТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Досліджено сутність та основні характеристики екологічних міст. Виявлено основні екологічні проблеми міст України. Визначено основні шляхи екологізації розвитку міст України. Проаналізовано нормативно-правову базу та заходи щодо забезпечення екологічного розвитку населених пунктів України.

Ключові слова: екологізація, екомісто, міське середовище, комфортне середовище, зелена економіка, стійкий розвиток, стратегія розвитку міст.

Abstract. The essence and main characteristics of ecological cities are investigated. The main environmental problems of Ukrainian cities were revealed. The main ways of ecologization of the development of Ukrainian cities are determined. The normative-legal framework and measures on ensuring the ecological development of human settlements of Ukraine are analyzed.

Key words: ecologization, eco-city, urban environment, comfortable environment, green economy, sustainable development, city development strategy.

Концентруючи значний людський, виробничий, інноваційний та інвестиційний потенціал, міста стають все менш комфортними для проживання населення. Економічні та соціальні можливості міст на сьогодні пов'язані не лише з промисловістю, але і з освітньою та науковою діяльністю, розвитком транспорту, туризму та інших галузей діяльності. Біля 70% населення в Україні проживає у містах [1].

До найбільш гострих екологічних проблемам міст можна віднести неналежний стан житлово-комунального господарства, в тому числі водопостачання та водовідведення, забруднення повітря, поводження з твердими побутовими відходами, недостатні площі зелених зон. Традиційні методи охорони навколишнього середовища – дотримання розмірів санітарних зон підприємств, гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин у повітрі та водних об'єктах – не є достатніми для забезпечення відповідності міст України рекомендаціям ООН-Хабітат та положенням стратегії регіонального розвитку "Європа 2020: стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання", що є важливими умовами для євроінтеграції України. Це обумовлює необхідність розроблення принципово нових підходів до розвитку економічної бази міст та їх інфраструктури: енерго- та водопостачання, транспорту, утилізації відходів, а також житлового будівництва та міського планування в цілому.

На сьогодні міське середовище розглядається як місце виникнення більшості екологічних проблем. Найбільш забрудненими є міста, що виступають потужними промисловими центрами, зокрема в Україні це міста Кривий Ріг, Запоріжжя, Маріуполь.

Зважаючи на те, що всі забудови є місцями тривалого перебування людей, вони обов'язково мають бути комфортними і безпечними, причому ці поняття тісно пов'язані. Екологічна безпека визначається здатністю забезпечувати нормативні значення умов комфортності проживання і не справляти негативний вплив на здоров'я людей. Екологізація — це і є зменшення негативного впливу промислового підприємства на довкілля, і досягається завдяки модернізації технологічного процесу і збільшенню ефективності ландшафтної складової території (збільшення кількості фітоактивних рослин).[2]

На сьогоднішній день екомісто розуміється як поселення, основні складові якого функціонують як єдиний живий організм [3]. Баланс і взаємодія складових частин є основною умовою при визначенні відповідності показників розвитку міст критеріям екологічності.

Основні складові екологізації міст [4]:

- ✓ розвиток відновлювальної енергетики в межах міста, а саме вітрової, сонячної, геотермальної та ін. залежно від природних умов території;
- ✓ будівництво енергоефективних будинків, що споживають мінімум електричної та теплової енергії;

- ✓ скорочення потреби у автомобільному транспорті за рахунок оптимального планування території, розвитку велосипедного транспорту, а також чіткої роботи громадського транспорту у місті;
- ✓ забезпечення високої частки зелених зон на території міст та стійкості природних систем і біорізноманіття в їх межах;
- ✓ мінімізація утворення твердих побутових відходів, забезпечення їх сортування та максимально глибокої переробки.

В Україні стійкий розвиток населених пунктів на сьогоднішній день визначається цілою низкою нормативно-правових документів, серед яких слід зазначити Закон України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" [5]. Так, відповідно до стратегії, передбачається зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище шляхами:

- ✓ зниження рівня забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами на 25% (порівняно з 2010 роком) та пересувними джерелами (перехід на стандарт євро-5),
- ✓ забезпечення зберігання всіх побутових відходів міст з населенням більше 250 тис. жителів на спеціальних екологічно безпечних полігонах,
- ✓ збільшення обсягів енергії, виробленої з використанням відновлювальних та альтернативних джерел енергії на 55%,
- ✓ збільшення частки громадського транспорту у загальній структурі на 25%,
- ✓ підвищення показників озеленення територій населених пунктів.

Такі досить високі планові показники обумовлені зобов'язаннями, взятими Україною на саміті в Йоханезбурзі, Кіотським протоколом та цілями тисячоліття.

З 12 жовтня 2018 р. документи державного планування, зокрема й містобудівна документація, підлягатимуть стратегічному екологічному оцінюванню (СЕО) [6]. СЕО мають забезпечувати замовники документів державного планування, а саме: органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування або інших замовників. Мета СЕО - оцінювання документів державного значення, затверджуваних на десятиріччя, з погляду впливу можливих негативних наслідків на довкілля.

Інші нововведення 2018 року, що стосуються проблем паркування, прибудинкової території, спортивних майданчиків, шкіл, дитсадків, екології й безпеки тощо закріплені, зокрема, в ДБН Б.2.2-12:2018 "Планування і забудова територій", що заміняє аж 6 різних нормативно-правових актів та ДБН В.2.3-5:2018 "Вулиці та дороги населених пунктів".

Висновки. На сьогоднішній день для України з широким спектром екологічних містобудівних проблем найбільш пріоритетними і необхідним кроками в напрямі розвитку зеленої економіки є еволюційний шлях вирішення проблем енергозбереження, вирішення проблем побутових відходів, розумне використання природних зон.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Чисельність наявного населення України на 1 січня 2018 року. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2018/zb_chnn2018.pdf
2. Актуальні містобудівельні моделі екологізації міст (екополіси як поселення нового типу) забудови // Т. В. Сердюк, Т. Е. Потапова, В. О. Кобилянський, В. М. Бармалюк. - Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – № 1. – 2018. - с. 79-86. – Режим доступу: <https://stmkvb.vntu.edu.ua/index.php/stmkvb/article/view/560/540>
3. Цигичко С. П. Екологія в архітектурі і містобудуванні : навч. посібник / С. П. Цигичко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х : ХНАМГ, 2012. – 146 с.
4. Hald M. Sustainable Urban Development and the Chinese Eco-City Concepts, Strategies, Policies and Assessments / M. Hald. – Lysaker, 2009.
5. Закон України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" від 21.12.2010 № 2818-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/page2> Вінниця, Україна: 2010
6. Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку" від 20.03.2018 р. № 2354-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

Сердюк Тетяна Василівна – канд. екон. наук, доцент кафедри будівництва, міського господарства і архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: serdyuktanya@gmail.com

Кобилянський Вадим Олегович — студент, Факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: bm14b.kobyliyanskyi@gmail.com.

Tatiana V. Serdyuk – PhD, assistant of professor. Department of construction, urban and architecture. Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia

Vadim Kobyliyanskyi — student, Faculty of Civil Engineering, Thermal Power Engineering and Gas Supply, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia city, e-mail: bm14b.kobyliyanskyi@gmail.com.